

Слађана Илић

ДОЛАЗАК НИНОСАРУСА

Зоран Ћирић: *Хобо*, роман, Народна књига, Београд, 2001

По књижевним кодексима Зорана Ћирића литература је чиста измишљотина, што ће рећи, синтеза маште и запатског умећа. У својој намери да буде питак и читљив писац, чији је текст лако савладив и проходан, отворен према широкој читалачкој публици нудећи пре свега узбуђење, динамичност, модерност и спектакл, Ћирић је измислио сасвим особену верзију свог родног града и својој имагинацији у целости пустио на вољу. У свој виртуелни и фантомски град Нишвил смешта радњу свог најновијег романа.

Роман *Хобо* је утолико необичан јер доноси причу са књижевне маргине. Наиме, реч је о приповести чији су главни јунаци жестоки момци нишвилског подземља. Прича је временски уоквирена деведесет и шестом годином. Мада су сви догађаји у роману искључиво производ пишчеве имагинације, имају основу и у неким реалним догађајима и личностима. *Хобо* је на неки начин успомена на жестоке момке који су из сурове реалности 1996. године закорачили неегзистенцију.

Ово, више филмско него књижевно остварење које бисмо готово могли назвати књигом снимања каквог жестоког кримића, у својој бити је измакнути, помало атипични кримић. Његови јунаци су захваљујући суровости савременог тренутка постали носиоци али и жртве сопствених принципа и кодекса. Ако су јунаци *Прислушкивања* изигравали камиказе под ведрим небом НАТО-а јунаци *Хобoa* су и жртве и осветници у суморној атмосфери превара и криминала свих врста. Они су врло слични јунацима, новохоливудских филмова. У оквиру те основне приче присутне су теме о

правим и лажним пријатељствима, издајама, неоствареним љубавима, братским и другим породичним односима, о освети и свођењу рачуна по цену сопственог и туђих живота.

Савремено друштво које је утемељено на врло непоузданим вредностима, може да понуди само ону мучну, површинску сферу бивања, боље речено сферу одживљавања, иживљавања, опстајања и неопостојања. Само по себи, оно нуди субкултурне обрасце мишљења и понашања. Општу поетику савремености, нарочито наше, чини бруталност, криминал, порнографија, ишчашеност и зомбизам.

Таква једна тематика је подношљива једино уколико је уоквирена у занатски успешно вођену причу која је прожета интересантним досеткама наратора који је и главни јунак истовремено и чије је приповедање динамично, драматично, проживљено и преломљено кроз свест главног јунака. Приповедање у овом роману се заснива на литерарном поступку који је једна бесконачна игра у којој се једна правила руше, а друга стварају да би и она била срушена. *Хобо* нуди причу која је писана у псеудохоливудском маниру саге, каже књижевни критичар Ненад Шапоња. Одлике праве саге се у *Хобоу* препознају тек у знацима. Битно је једино да је прича која је већ много пута испричана увек нова и допадљива попут каквог ТВ-спота. У таквој литератури стваралац има улогу прислушкивача. У савременој литерарној продукцији писац је често у ситуацији да путем прислушкивања стварности и читалачке публике учини и добар маркетиншки потез, да напише оно што се широкој, гогово потрошачкој читалачкој публици допада.

Хобо је управо такав производ који се састоји из мноштва градских прича које пажљиви слушалац и вешт творац фиктивне аутентичности зна да пласира као причу која је прожета рокенролом, Холивудом, порнографијом, а која истовремено говори о греху, о кривизи, о окривљеном и о његовом начину да преживи.

Као увод у ову књигу која је изузетно комуникативна и отворена према читаоцима и која истински релаксира и забавља чак и када нас уводи у сеновит свет криминала и злочина, послужили су стихови Боба Дилана:

Види дечаче, ово си урадио,
сам Бог зна кад,
али учинићеш то поново.

Рокенрол и Боб Дилан су у Ђирићевој имагинацији родили главног јунака — одлуталог и сувишног човека, истовремено и јунака свога времена који не припада никоме и који нема коме да се врати. Он као да је изашао из Диланове песме „Усамљени Хобо”, а и у свету филма, оног новохоливудског наравно, као да је овај роман завршни део трилогије чија прва два дела сачињавају Шредерови филмови *Таксиста* и *Фатална несаница* јер су и Шредерови јунаци посвећеници хероизма и суровости.

Прича о *Хобоу* је прича о Каиновом греху. Српске деведесете су биле пуне зла и нељудскости, често су подстицале човека на грех, па и главног јунака су навеле на Каинов грех или се тај грех бар наслућује. У сваком случају, грех је толико страшен да нико ко је човек, а самом том чињеницом и грешан, није у стању да расуди да ли је бољи опроштај или казна.

Дидеј *Хобо* својевољно иза смрти брата приступа мафијашким редовима и основно занимање му постају: уцене, одвођење, жестоки физички

обрачуни и ликвидације. Он се на најсировији и најсуровији начин бави питањима смрти. Његов је начин бивања до краја осветнички. Хобо се осветнички односи и сам према себи, аутодеструктиван је и једино такав у стању је да постоји. Оно што га баца на маргину постојања и што негира његов кодекс су разоткривене емоције. Маска жестоког момка у том тренутку пада и распада се. Као врхунац апсурда се намеће чињеница да га је поштовање сопственог кодекса довело до пропасти. Његова емотивност се показала врло касно, иза многих смрти, а непосредно пре његове сопствене, у тренутку када је било исувише касно доћи до некаквог позитивног расплета. Усамљеник Хобо своје Ја још на почетку овог нетипичног кримића ставља у функцију крајње бесмислених племенитих манифестација живота. Покушавајући да у финишу романа рапчисти са мафијом и са самим собом, покушавајући да осмисли своје бивање, запада у апсурдну ситуацију. Тај апсурд остаје и иза смрти. Апсурд је врло познат и у епилогу романа, где нам, да би се продужила илузија апсурдности, а можда и да би се разбила, зависно од читаоцевог (читај потрошачевог) опредељења, писац оставља отворени крај. Наиме, писац користи технику отвореног краја и оставља неразрешено питање братовљеве смрти. То питање је повод за улазак у читав роман, а истовремено је повод за његова различита довршавања и затварања. Остаје могућност да причу сами довршите ослушкујући сопствену имагинацију. Сваком читаоцу је остављена могућност да спаси или се одрекне грешника Хобoa.

Зоран Ђирић је стваралац који је хипер-модеран, који радо прати све светске трендове, нарочито америчке, нарочито оне који говоре о суровој животној стварности, а на свој циничан, иронијски и пародијски начин. Не је требало сумњати да ће сваки љубитељ овакве литературе наћи смисао читања и пожелети да још неки овакав буде објављен. Можда и други део овог истог романа. Двосмисленост и енигматичност завршнице романа *Хобо* то свакако омогућава. Увек се радо проговара и чита о јунаку меког срца који под маском жестоког момка води услед неповољних друштвених услова све своје борбе унутрашње и спољашње и које су резултат права јачега и услед мањка вере у себе и мањка вере у Бога бива грешан и усамљен, бива типичан представник свога времена иако то не жели, али није у стању да се бори на прави начин, није у стању да буде јак.

Хобо је крими, он је жесток и секси, он је бруталан и порно, нуди спектакл. Он је верна слика тзв. прљавог реализма, одликује се холивудском логиком у приповедању приче о жестоким момцима Нишвила. Његова прича је прилагођена акционом жанру који свакако умешно забавља али који није у стању да љубитељима истинске, слојевите и смислене књижевности, или је довољно рећи само књижевности, пружи осећај катарзе и за трагичне приче као што је ова, или да пружи поуздано осећање да је прочитано дело на које се вреди враћати, чије ће поновно читање донети нешто ново и вечито, оно што бисмо могли назвати једном реченицом због које се пише, због које књижевност живи.